

man slutat sin enkla måltid, släckt sitt ljus och gått till vila, börjar ens fantasi att spela. Man tror sig höra människoröster där ute i natten och undrar vad de ha att viska varandra mellan gravkullarna. Man hör plasket efter årtag på dessa gamla återuppståndna vattenvägar, där otaliga kanoter och färjor navigerat i forntiden och åt vilkas friska, rena sötvatten Sidenvägens resenärer kunnat glädja sig efter månadslånga färder genom de torra, sterila öknarna. Man lyssnar och tycker sig höra rasslet av stridsvagnar bemannade med bågskyttar och spjutkastare, skramlet av deras sköldar och svärd och gnisslet och klangen då de spanna sina armborst och låta sina pilar gå. Hur väl hör man icke de otaliga karavanklockornas taktfast klämtande slag och hur tydligt ser man icke för sig kamelernas ändlösa tåg då de under bördor av tungt, gediget siden sträcka sina tysta, smygande steg över öken-sanden under det att deras ögon lysa av fröjd och deras näsborrar vidga sig då de känna doften av frodiga beten vid stränderna av Lou-lans floder och sjöar. Likt ett eko som slumrat i tvåtusen år förnimma vi det muntert pinglande ljud, som utgår från bjällerkransen kring halsen på postryttarens häst, då han i sin med lås och förseglingsstämpel försedda läderväska för brev från egentliga Kina på Sidenvägen över Tun-hwang till Lou-lan. Av svaren på dessa brev hade jag funnit flera vid mitt andra besök i Lou-lan för 33 år sedan. Det är ett myllrande liv, ett ändlöst vimmel av vandrare, ryttare, karavaner och kärror, en ständigt väx-